

УДК 821.161.2-312.8/-312.9 Дара Корній
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2025.41.2.41>

МІФОЛОГІЗМ РОМАНУ ДАРИ КОРНІЙ «ПРИГОДИ ЗМІЯ БАГАТОГОЛОВОГО. ДІТИ СОНЦІВНИ Й МОЛОДИЛЬНІ ЯБЛУКА»

MYTHOLOGISM IN DARYA KORNIY'S NOVEL "THE ADVENTURES OF THE MANY-HEADED SERPENT: THE CHILDREN OF SONTSIVNA AND THE REJUVENATING APPLE"

Харук А.В.,

orcid.org/0009-0008-7988-2849

аспірантка кафедри української літератури

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

У статті проаналізовано специфіку художнього переосмислення міфологічних образів у фентезійному романі Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука». Увагу зосереджено на алегоричності, психологізмі твору, його тяжінні до жанру чарівної казки. Детально розглянуто образ Змія Багатоголового, який на протилежність фольклорному образу, є не антагоністом героя, а головним персонажем, який проходить метафоричне посвячення в доросле життя, долаючи труднощі, опиняючись на межі життя і смерті, відкриваючи свій прихований внутрішній потенціал і таланти. Особливістю образу головного героя роману, юного дракона з трьома головами, на ім'я Халепник, є те, що кожна з його голів – це окрема особистість, зі своїм характером та уподобаннями (Златоус, Чорній, Ярійло). Метафоричний образ змія Халепника інтерпретовано як гурт, нерозривну єдність неподібних друзів-підлітків, які вчаться розуміти один одного, себе, долають бар'єр непорозуміння і сварок. Художній простір роману поділений на дві площини: світ драконів (Скелястий Світ) і світ людей (Середній Світ). Потрапивши у світ людей, Халепник набуває досвіду відлучення від родини, боротьби за існування, переродження в новій іпостасі (три свідомості зміїв опиняються в тілі підлітка Олекси). Відтак, пригоди Змія Багатоголового у Середньому Світі є його ініціацією, тут відбувається його дорослішання. Світ людей набуває в романі Дари Корній семантики лісу чи тридевятого царства, де герой чи героїня чарівної казки проходять через складні випробування. Як і в чарівній казці, головний герой роману має дивовижних помічників: діда Івана, зміївну Мотузочку. Роль мудрого порадирика проектується на матір Халепника – Вуглинка. Антагоністами постають дракон-зрадник Всеволод та його донька чаклунка Галиця. Боротьба добра зі злом у творі відбувається у двох площинах – зовнішній і внутрішній. І лише той, хто зуміє впоратися з власною темрявою, страхом, болем та гнівом, здатен дати справжню відсіч злу зовнішньому. Ця ідея робить твір особливо глибоким і актуальним, адже показує, що справжня перемога починається з перемоги над собою.

Яскравими міфологічними образами роману є жар-птиця – уособлення джерела сили, справедливості, мудрості й любові, молодильні яблука – метафоричне втілення оновлення, циклічності життя. Їх збереження та порятунком стають запорукою відновлення порядку й гармонії в Скелястому Світі. Важливу роль у романі відіграють вставні оповіді про устрій Середнього Світу, його передісторію, легендарних героїв і злотворців.

Ключові слова: Дара Корній, дракон, змії, ініціація, фентезі, міф, підлітковий роман, жар-птиця, сучасна українська література, чарівна казка.

The article analyzes the specifics of the artistic reinterpretation of mythological images in Dara Korniy's fantasy novel "The Adventures of the Many-Headed Serpent: Children of the Sun Woman and the Apples of Rejuvenation". The focus is placed on the allegorical and psychological dimensions of the novel, as well as its affinity with the genre of the magical fairy tale. Particular attention is given to the character of the Many-Headed Serpent who, in contrast to traditional folklore depictions, is not the antagonist but the central protagonist. He undergoes a metaphorical initiation into adulthood, overcoming trials, facing the threshold of life and death, and discovering hidden potential and talents. A distinctive feature of the main character – a young dragon with three heads named Khalepnyk, is that each of his heads represents a unique personality with individual traits and preferences (Zlatous, Chorniy and Yariylo). The metaphor of Khalepnyk is interpreted as a representation of a close-knit group of dissimilar teenage friends who learn to understand each other and themselves, overcoming conflicts and misunderstandings. The narrative world of the novel is divided into two realms: the World of Dragons (Rocky World) and the World of Humans (Middle World). Upon entering the human world, Khalepnyk experiences separation from family, the struggle for survival, and a symbolic rebirth in a new form (when the three dragon consciousnesses inhabit the body of a teenager named Oleksa). Thus, the serpent's adventures in the Middle World function as his rite of passage and coming of age. In this context, the human world assumes the semantics of a fairy-tale forest or the mythical "thrice-ninth kingdom", where the hero must endure difficult trials. As in a traditional fairy tale, the protagonist receives help from magical assistants: grandfather Ivan and the snake-girl Motuzochka. The role of the wise mentor is embodied by Khalepnyk's mother – Vuhlynka. The antagonists are the traitorous dragon Vsevolod and his daughter, the sorceress Halytsia. The novel presents the struggle between good and evil on two levels – external and internal. True victory, it suggests, begins with overcoming one's own darkness, fear, pain and anger before confronting external evil.

The novel features vivid mythological symbols such as firebirds – embodiments of strength, justice, wisdom, and love, rejuvenating apples, which metaphorically represent renewal and the cyclical nature of life. Their preservation and rescue are key to restoring balance and harmony in the Rocky World. The novel also includes embedded stories about the structure and history of the Middle World, as well as its legendary heroes and villains.

Key words: Dara Korniy, dragon, serpent, initiation, fantasy, myth, young adult novel, firebird, contemporary Ukrainian literature, fairy tale.

Постановка проблеми. Романи й повісті Дари Корній (Мирослави Замоїської) займають важливу нішу в сучасній українській літературі. Письменниця пише і для дітей, і для дорослих, значна частина її доробку – це фентезійні твори. Зокрема, заслуговує на увагу дилогія «Пригоди Змія Багатоголового», її перша частина «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» була опублікована в 2021 році, друга «Пригоди Змія Багатоголового. Білі перлини для Білої Королеви» – у 2023. Обидва романи захоплюють колоритними образами-характерами, цікавими, динамічними пригодами юних героїв, казковим хронотопом, а також утвердженням ідеї перемоги добра над злом. Об'єктом вивчення у цій статті стане перша частина дилогії, у якій письменниця створила алегорично-міфологічний світ драконів, в якому під масками зміїв криються люди. Конфлікти в межах родини, взаємостосунки батьків і дітей, проблеми, пов'язані з дорослішанням підлітків, їх комунікацією одне з одним – усі ці теми майстерно змодельовані Дарою Корній у площині міфологічного простору.

Образ зміїв у романі «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» є алегоричними, лише зовні вони подібні до фольклорних прототипів. За спостереженням О. Тиховської, «образ змії має архетипну семантику і є досить поширений у світовій міфології, починаючи з пізнього палеоліту. На території сучасної України перші зображення змії та крилатого змія зустрічаються на кераміці культури Кукутені-Трипілля. У міфологіях різних народів змії асоціюється з різними космічними першоелементами (водою і вогнем, землею і небом, чоловічим й жіночим початками). У деяких фольклорних текстах, змії може бути породженням водяною чи з вогняною стихією» [Тиховська 2017, с. 52]. Я. Таран відзначив, що «найдавнішою та універсальною ознакою дракона як на Заході, так і на Сході, є світло як особлива еманация, а також як бачення, тобто чудовий зір. З часом дракон був відокремлений від світла і перетворився на істоту темряви. Але давній зв'язок зі світлом зумовив прагнення дракона заволодіти джерелом світла, в образі якого може виступати дорогоцінний камінь, скарби, місяць або сонце» [Таран 2007, с. 67]. Образ змія постає в календарних піснях українців: «у щедрівках Змії виступає як добрий геній молоді та посередник у женихальних справах, тому не стріляють у нього, а щадять. Натомість деякі перекази вважають Змія за злу й згубну силу, він гине від руки молодця-лицаря..» [Войтович 2002, с. 193].

Проте в романі Дари Корній цей образ набуває зовсім іншого відтінку.

Мета статті – проаналізувати міфологічні образи та мотиви роману Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука».

Аналіз досліджень. Прозу Дари Корній вивчали А. Гурдуз, Т. Белімова, Люко Дашвар, Л. Романенко та ін. Однак роман «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» ще не став об'єктом окремого дослідження, що зумовлює актуальність цієї статті.

Виклад матеріалу. Твір Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» можемо віднести до жанру фентезійного пригодницького роману, цільовою аудиторією якого у першу чергу є діти середнього шкільного віку.

У романі авторка змодельовала дивовижний світ драконів, в якому є драконячі родини, звичаї, ритуали, школи, де кожен проходить своєрідну ініціацію, відкриває свій талант, а потім отримує право на реалізацію своїх здібностей у суспільстві. Десь за межею існує світ людей, але з ними дракони не взаємодіють, це різні світи. Запорукою гармонії і щастя всіх мешканців світу драконів є Райський сад та жар-птиці. Світ драконів – це фактично перелицьований на міфологічний лад світ людей, і в образах юних драконів читач легко може упізнати себе або ж своїх друзів.

Головним героєм роману є юний дракон з трьома головами, на ім'я Халепник. Кожна з його голів – це окрема особистість, зі своїм характером та уподобаннями (Златоус, Чорній, Ярйло). Оповідь у творі ведеться від імені Златоуса, і він так характеризує себе: *«Я був симпатяга: золотавоголовий, золотоокий та золотовусий. Розкішні золоті роги красувалися на голові, подвійний перетинчастий гребінь тягнувся від потилиці, шиєю, аж до золотого хвоста. Я був красива копія нашої мами – трьохголової золотої зміївни Вуглинка»* [Корній 2023, с. 27]. *«Ліва голова – чорна. Очі теж чорні [...] У чорноокого кремезні роги, які можуть обертатися. А зуби, навіть якщо пащека міцно стулена, завжди стирчать назовні»*, – так описує Златоус брата Чорнія [Корній 2023, с. 27–28]. І третя голова – це Ярйло: *«Права голова – вогняна й червоноока. Також має прекрасні роги, а ще безліч шипів, навіть на вухах»* [Корній 2023, с. 28].

Златоус, Чорній та Ярйло ще зовсім юні, недосвідчені та сперечаються за кожної нагоди: *«Нас трьох інакше як Халепником і не кликали»* [Корній 2023, с. 33]. Цікавим є походження Змія, адже

їхня мама «...радник від Оселища Трьохголових Змій в Великому Поряднику Скелястого Світу, вона представник від Скелястого Світу Вічного Літа в Об'єднанні Світів, вона нащадок найдревнішого роду трьохголових змій Товчикаменів, що його оберігає первісна магія чорної скелі Семи Вітрів» [Корній 2023, с. 35]. Загалом світ драконів – це Світ Вічного Літа, у якому є сім великих оселищ (у нашому розумінні сім великих міст). Кожне оселище – це дім для окремого виду змій (водяних, химерних, ізольованих, п'яти- семиголових і тд.). Кожен з драконів має своє призначення: «Ми, змій та дракони, ідеальні створіння. Можливо, ще й тому, що кожен з нас летючих, плавучих і плазунів, тих, хто дихає вогнем, і тих, хто дихає сіркою, має своє призначення...» [Корній 2023, с. 8–9].

Кожен дракон особливий у цьому світі і народжується задля якоїсь мети. Але авторка також дає зрозуміти, що багатоголові змій це рідкість у світі драконів: «Багатоголові змій народжуються не так часто, як одноголові дракони. Змійна може лише раз на сто років виплекати яйце» [Корній 2023, с. 25]. Метафора приреченості на вічне перебування поруч трьох змій в одному тілі, на нашу думку, відображає художнє переосмислення письменницею взаємодії підлітків, їх здатності до взаєморозуміння.

Спочатку брати – це юні хлопчики, які не можуть мирно співіснувати в одному тілі, про це говорить Златоус: «Тільки-но ми з'явилися, як усі довкола вирішили, що з нас буде щось або дуже-дуже путне, або навпаки. Більшість схилилася до останнього, бо від самого народження наша поведінка була нестерпна. Ми сперечалися через кожну дурницю» [Корній 2023, с. 30]. Проте кожен з них особливий, обдарований певними вміннями та талантами, всі вони з різними темпераментами й належать до різних психологічних типів: «Ти розумник Златоус, так? – А ти – Ярійло, вогняний змій з добрим серцем. А ти – Чорній, дуже запальний, але справедливий» [Корній 2023, с. 177]. Щоб навчитися співпрацювати та проявити свої таланти, брати-змії повинні пройти ряд випробувань, які передбачають набуття здатності спільно приймати рішення, діяти як єдине ціле. Дара Корній створила метафоричний образ Халепника, який розкодовується як єдність неподібних підлітків, які змушені навчитися розуміти один одного, щоб пізнати самих себе, стати кращими.

Змій Багатоголовий – це міфологічна маска, що приховує психологічну реальність підлітків. Процес об'єднання трьох у єдине ціле символізує

важливий етап становлення: від хаосу внутрішніх протиріч до гармонії, усвідомлення себе і прийняття відповідальності.

Цікавим у романі є мотив долі. Життєве призначення та таланти дракона можна визначити ще до народження: мама змійна повинна віднести яйце до чорної скелі та чекати сходу сонця. «Найважливіше – не проспати отой особливий момент, коли благословенні Сонцівною перші промені сонця торкнуться шкаралупи змійного яйця. Щойно то станеться, як чорна скеля освітиться яскраво-червоним сяйвом, а шкаралупа вкриється кольоровими візерунками. Тоді мама змійна має взяти в руки майбутнє маля і прочитати на шкаралупі його долю» [Корній 2023, с. 51]. І якщо шкаралупа не змінить кольору, то це означає «Або ніяких талантів у дитини нема, або просто мама змійна той особливий момент проспала» [Корній 2023, с. 52]. Водночас пророцтво, отримане у процесі ритуалу, може не справдитися, якщо сам дракон захоче змінити свою долю, проявивши відвагу та рішучість. Зокрема, Змій Багатоголовий відкриє свої приховані вміння у зовсім незвичний спосіб, коли шукає жар-птиць, прагнучи порятунку Райського саду.

Ярійло, Чорній та Златоус розкривають свої таланти не за один день і не одночасно. Спочатку свій прихований потенціал виявив Златоус, його «дар називається слідобаченням» [Корній 2023, с. 59]. Для Златоуса кожне створіння залишало неповторні кольорові сліди, які він міг бачити та відчувати: «...коли вони свіжі, я можу чітко бачити-чути-відчувати те, що відчував власник цих слідів» [Корній 2023, с. 58].

Згодом проявився талант Чорнія, його магічне вміння – бачити приховане від інших (сліди, кольори, речі). Хист Ярійла розкрився найпізніше, у момент, коли він з братами потрапив у майже безвихідну ситуацію (опинився у в'язниці, з якої не було виходу), саме тоді проявилось його вміння говорити та взаємодіяти з рослинами: «Просто попросив рости коріння дерева, яке мирно спало під будинком, і воно його послухало» [Корній 2023, с. 227]. За спостереженням Я. Тарана, «образ дракона вказує на взаємний зв'язок космічного світла і земної рослини, яка сприймає це світло і сприяє земній родючості» [Таран 2007, с. 67]. Отже, Ярійло частково увібрав у себе семантику давнього міфологічного образу. Водночас образ Ярійла типологічно близький до язичницького бога Ярила: «Ярило – бог війни та любові; міфологічний і ритуальний персонаж, пов'язаний з ідеєю родючості, в першу чергу весняної. [...] Куди не зайде, там жито

копою, куди не зирне – там враз колос зацвіте» [Войтович 2002, с. 614]. Ярило уособлює весняне пробудження природи, родючість, пристрасть та чоловічу силу. Його часто пов'язують з весняним сонцем, що пробуджує землю від зимового сну. І Ярійло, І Ярило асоціюються з потенціалом природи, процесом росту рослин, оновленням та життєдайною енергією. Ярійло має глибинний зв'язок із землею, рослинами, він володіє знанням про їх цілющі властивості. Його сила – це здатність відчувати, відновлювати, зцілювати дерева і трави.

Для усвідомлення свого покликання та віднайдення власного «я» братам-зміям довелося потрапити у світ людей й опинитися всім трьом у тілі хлопчика, на ім'я Олекса.

Варто згадати світ, у якому жили брати. Адже він існував завдяки Райському саду. *«У Райському саду красивим і досконалим було все: фруктові дерева, ягідні кущі, які загиналися під вагою плодів [...] То Райський сад, але аж ніяк не рай»* [Корній 2023, с. 82].

Потрапити у Райський сад допомогла Змію Багатоголового їхня подруга, на ім'я Мотузочка, *«трьохголова зміївна Тягнимоузок із роду Кокобитів»* [Корній 2023, с. 41]. Вона змогла завдяки своїм вмінням провести хлопців до Райського саду. Дорога туди лежала через оселище Химерних, а туди, окрім самих химерних, ніхто не міг потрапити. Мотузочка належала до саме до таких зміїв, була химерницею. В українській міфології химерниця – це, перш за все, жінка, яка вирізняється своєю незвичністю або своєрідністю поведінки. У романі Дари Корній постає ціле оселище Химерних: *«Потрапити до нього без запрошення неможливо. Якщо тільки ти не химерний. А все тому, що в ньому багато дивовижного й незвичного. Тільки комора чарівних предметів та Райський сад чого варті!»* [Корній 2023, с. 69].

У Райському саду живуть чарівні птахи жар-птиці – дивовижні вогняні птахи із сяйливим золотим пір'ям. Вони є уособленням дива та досконалості; харчуються та зцілюються молодильними яблуками. Образ жар-птиці часто зустрічається в казках та легендах, це птах із золотим пір'ям, яке здатне освітити все навколо. Та найцікавішим вмінням є здатність цих птахів перероджуватись. Також нерідко образ жар-птиці є синонімічним до образу фенікса, який здатен воскресати з попелу. «Інша назва Жар-Птиці – «крешана», яка бере вогонь у бога Сонця, креше ним з неба, посилаючи його всюди і в дерево, і в камінь. Воскреснути – це саме викресати живий вогонь,

жар тієї птиці, що креше з неба блискавиці. Існує ще один чарівний птах, пов'язаний з воскресінням – Фенікс. Він є символом сонячного початку та безсмертя. Його вважали уособленням сонця. Фенікс – це тріумф вічного життя, перемога над смертю» [Гребеняк 2023].

Пригоди Змія Багатоголового починаються із пошуку шляхів відновлення ідеального ладу в Скелястому Світі, способів зцілення жар-птиць та яблунь з молодильними яблуками. Пошуки приводять Змія Багатоголового в Середній Світ, тобто у світ людей.

Образ яблука є поширеним у міфах, легендах та казках українців. Молодильні яблука постають уособленням вічної молодості, безсмертя й оновлення, часто асоціюються з божествами, що символізують родючість, красу та вічне життя, а також з ідеєю відновлення життєвої енергії. Яблуко є «символом родючості, омолодження (легенда про молодильні яблука, які повертають людині молодість, але їх дістати дуже важко, бо яблука стереже нечиста сила); символом Дерева життя, безсмертя; означає як плодючість, любов, радість, мудрість, так і облуду та смерть» [Жайворонок 2006, с. 659]. У міфології українців молодильні яблука символізують джерело оновлення, духовної сили та перемоги життя над смертю, втілення надії на те, що навіть у найважчі часи можливе як фізичне, так і духовне відновлення. І у Середньому Світі молодильним яблукам не місце.

Дара Корній порівнює світ людей та світ драконів. Згідно з легендою, колись ці два світи співіснували без законів чи правил. І в той час дракони не вважали людей розумними істотами, а тому полювали на них, ловили та з'їдали. Але якось один чоловік (зі зміїним серцем, бо був народжений від людини та змія) потрапив у світ драконів та взяв меч-змій, який *«давався в руки найдостойнішому змієві чи драконові. І щойно це відбувалося – його власник діставав богатирську силу...»* [Корній 2023, с. 111]. Проте меч заповнив розум нового власника, і той захотів *«підкорити Скелястий Світ»* [Корній 2023, с. 112]. І так почалася війна між двома світами. Дракони перемогли, і хотіли повністю знищити світ людей, але за них заступився один із синів змія-вітра Товчикаменя – Добриня». Як виявилось, між людьми та драконами був неабиякий зв'язок, адже деякі жінки народжували дітей від зміїв, тому знищити світ людей не доцільно, адже між ними є кровний зв'язок. І навіть мама Змія Багатоголового також народила від звичайного чоловіка: *«Вона людей поважала. Навіть більше.*

Одного з них вона по-справжньому кохала. І він став нашим батьком. Так-так, ми теж трохи люди» [Корній 2023, с. 139], – каже Златоус про їх походження.

Тож зараз у світ людей драконам вхід був зачинений: «З'являтися в людському світі в подобі змія тепер категорично заборонено. Та це і неможливо. Бо майже весь Середній Світ з усіх боків огортає охоронна сфера, яка, щойно ви ступите на людську землю, перетворює вас на людину. Тож, щоб потрапити у світ людей, потрібен дозвіл Великого Порадника та посвідка перетворника» [Корній 2023, с. 114].

Потрапивши у Середній Світ, Змій Багатоголовий спочатку з осудом сприймав людей, оскільки світ драконів та світ людей мав багато відмінностей, (спосіб життя, можливості, уявлення про порядок). Проте в обох світах триває боротьба добра і зла, є добрі й підступні особи, і, як з'ясувалося згодом, жар-птиці зникали зі світу драконів якраз-таки не через людей: «Злодієм, котрий крав жар-птиць із нашого світу був не хтось із людей [...] Ним був змій Змій-зрадник» [Корній 2023, с. 143].

Викрадачем жар-птиць виявився дракон Всевад. Колись він входив до управлінського органу, був радником, але жорстоким і честолюбним. Після народження Змія Багатоголового він запропонував приспати малого дракона: «Запропонував на свою бідну голову. Мене за це і з Великого Порадника вигнали, і спровадили до тупоголових бабаїв браму стерегти» [Корній 2023, с. 166]. Розлючений та ображений він захотів підкорити собі Скелястий Світ: «...він уб'є всіх жар-птиць, і коли чорна скеля прокинеться, і Біла королева випустить білий туман, то нікому буде Скелястий Світ захищати» [Корній 2023, с. 167].

Образ Всевада у творі Дарини Корній – це втілення зажерливості, прагнення до влади й руйнування, що загрожує гармонії між світами. Його ім'я – Всевад – буквально означає «той, хто хоче володіти всім», бути всевладним, контролювати не лише людей, а й могутніх міфічних істот, драконів. Всевад порушує священні закони драконів, посягає на сакральне, містичне й первозданне. Світ драконів побудований на засадах гармонії, рівноваги та взаємної поваги. Всевад, метафоричне уособлення людської гордині, вступає в конфлікт із цим ладом, він постає антиподом Халепника, який прагне зцілення, відновлення й взаєморозуміння з іншими, а не панування.

У Всевада була донька, на ім'я Галиця. «Гуцули галицями називають чорних гадюк – дуже небезпечних і лихих створінь» [Корній 2023, с. 185].

Галиця теж була народжена від людини та змія: «Донька Всевада – зміївна. Напівлюдина, напівзмія» [Корній 2023, с. 186]. Але жінка, яка народжувала від змія – помирала після народження дитини: «Велике прокляття впало на людських жінок, які дозволили собі водитися зі зміями. Жінки, які народжують дитя від змія, помирають під час пологів чи відразу після них» [Корній 2023, с. 195]. У народних уявленнях українців зв'язок людини з надприродною істотою (змієм, чортом, водяником тощо) сприймався як серйозне порушення божественного або природного ладу. Народження дитини внаслідок такого союзу означало переступ забороненої межі, тож смерть жінки після пологів тлумачилась як своєрідна розплата за скоєне або як спосіб відновлення гармонії у світі. Вона наче спокутує свою провину ціною життя.

Галиця була могутньою чаклункою, яка знала багато заклять. Вона володіла сильними мольфарськими чарами та замовляннями. І її мама була мольфаркою. Згідно з народними уявленнями українців, мольфар – це чоловік, який наділений надприродними силами, вміє керувати природою та зцілювати людей за допомогою різних трав, замовлянь. «Мольфар – чарівник, злий дух. Мольфівниця – відьма. Мольфарити – чаклувати [...] Мольфари-чарівники збирали зілля для відвертання грозової тучі, граду» [Войтович 2002, с. 321].

Образ мольфарки рідше зустрічається в народних легендах. «У гуцульських говірках також вживається термін "мольфарка" для позначення жінки з надприродними здібностями, яка займається ворожінням та чаклунством» [Кудлай 2022]. Галиця є іншою, вона жорстока, небезпечна істота, що прагне безумовної влади. Галиця тримає зміївну Мотузочку в полоні й катує її: «Наша бідна Мотузочка зі зв'язаними лапами та крилами була підвішена до стовпа, укопаного в долівку. Зміївна ледве дихала [...] на її тілі було зроблено невеличкі надрізи, з яких сочилася кров [...] Дівка Галиця дивилася на все це і була одурманена виглядом молодої зміїної крові...» [Корній 2023, с. 196]. Таке ставлення до беззахисної істоти перекликається з образом міфологічної Зміївни – жінки-монстра, яка не лише прагне підкорити, а й знищити свою жертву, є втіленням жорстокості й тиранії.

Галиця вступає у бій зі Змієм Багатоголовим, прагнучи вбити його, однак зазнає поразки. Як згадає Златоус, «Я набрав повні груди повітря і, цілячись Галиці просто в голову, дихнув вогнем. Вона заревіла та одразу спалахнула, мов смо-

лоскип [...] Ми безмовно спостерігали за тим, як ця потвора вмирає, але, коли вогонь згас... вона, жива і неушкоджена, стояла перед нами» [Корній 2023, с. 198]. Тренуючись роками та розвиваючи в собі силу, Галиця оволоділа багатьма демонічними вміннями й магічними знаннями, і перемогти її було важко. Проте її долає потерча (міфологічний образ ненародженої дитини): «Стіна за спиною жінки заворушилася. Із неї стали проростати крихітні дитячі руки, тоді з'явилася голова, а за нею – ноги. У півколі біля Галиці стояв маленький людський хлопчик. Жінка знову затремтіла й божевільно зашепотіла: «Потерча...» Хлопчик ніжно погладив її по голові і дівця різко вмовкла [...] А тоді поцілував жінку в губи і... Галиця знепритомніла» [Корній 2023, с. 202]. Галиця не помирає, вона потрапляє в пустку й надалі повинна спокутувати зло, заподіяне іншим: «Вона в плутанці Тура. Ув'язнена. Вона заслужила на смерть, але поки її вбити неможливо» [Корній 2023, с. 207].

Ще одним яскравим міфологічним образом у романі «Пригоди Змія Багатоголового...» є мольфар дід Іван, брамник. Він володіє сакральними знаннями про подолання межі між світами. Саме він допомагає Змію Багатоголовому повернутися у світ драконів.

Здолавши зло, яке руйнувало Райський сад, брати повертаються додому, але вже іншими, вони пройшли ініціацію, посвячення в доросле життя, переродилися (дракон-людина-дракон), стали мудрішими й сильнішими. Сварки й непорозуміння між братами зникли, вони поважають і цінують один одного. «– То не моя заслуга [...] То Чорній. Він у нас проявник. Він побачив діру в стіні і вирішив її перевірити» [Корній 2023, с. 206], – каже Златоус про брата, коли його хвалять його. Златоус, Яорній і Ярйло усвідомили своє покликання, свій талант і позбулися пихатості, це проявилось і в мовленні братів.

Висновки. Отже, у романі Дари Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» провідною є тема боротьби добра зі злом у площині міфологічної моделі світу драконів (Склеястий Світ) та світу людей (Середній Світ). Можемо виокремити два аспекти цієї боротьби: зовнішня (протистояння з ворогами-зрадниками – Всеволодом та його донькою Галицею) і внутрішня (боротьба Златоуса, Чорнія, Ярйла з самим собою, з власними негативними рисами характеру). Зло у творі має багато облич, але головна перемога над ним можлива лише завдяки психологічному розвитку Халепника, його дорослішанню,

що відбувається в Середньому Світі. Саме світ людей для Змія Багатоголового постає незвіданим простором, місцем, де відбувається його ініціація. Середній Світ набуває в романі Дари Корній семантики казкового лісу чи тридев'ятого царства, де герой чи героїня чарівної казки проходять через складні випробування.

Яскравими міфологічними образами роману є жар-птиці – уособлення джерела сили, справедливості, мудрості й любові, молодильні яблука – метафоричне втілення оновлення, циклічності життя. Їх збереження та порятунок стають запорукою відновлення порядку й гармонії в Склеястому Світі.

Як і в чарівній казці, головний герой роману має дивовижних помічників: діда Івана, зміївну Мотузочку. Роль мудрого радника проєктується на матір Халепника – Вуглинка. Антагоністами постають Всеволод та Галиця. Боротьба добра зі злом у творі відбувається у двох площинах – зовнішній і внутрішній. І лише той, хто зуміє впоратися з власною темрявою, страхом, болем та гнівом, здатен дати справжню відсіч злу зовнішньому. Ця ідея робить твір особливо глибоким і актуальним, адже показує, що справжня перемога починається з перемоги над собою. Важливу роль у романі відіграють вставні оповіді про устрій Середнього Світу, його передісторію, легендарних героїв і злотворців.

Отже, у романі Дарини Корній «Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука» бачимо художнє переосмислення образу змія/дракона. Дракони у романі асоціюються з добром, злагодою, добротою, вони не є уособленням жорстокості (за винятком Всеволода та Галиці). Через міфологічний сюжет Дари Корній показує складність морального вибору та важливість самоусвідомлення. Златоус, Чорній і Ярйло із зазнайкуватих, самовпевнених, егоїстичних, подекуди безвідповідальних істот перетворюються на справжніх друзів, здатних підтримати одне одного й пишатися досягненням іншого. Їх метаморфоза – перетворення на хлопчика Олексу у світі людей – з одного боку передбачає випробування злиттям трьох особистостей в одній голові, а з іншого сприяє зближенню братів, виробленню здатності пізнати себе через іншого.

Перспективним напрямком досліджень вважаємо вивчення фентезійної прози Дари Корній, її міфологічного підґрунтя, осмислення специфіки художнього переосмислення авторкою образів гонимарника, гонимарниці, відьом, вовкулак, мольфарок, язичницьких богів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Войтович В.М. Українська міфологія. Київ: Либідь, 2002. 664 с.
2. Гребеняк Володимир. Міфологічний бестіарій України: Жар-птиця. 2023 URL: <https://volnarez.com.ua/mifologichnij-bestiarij-ukra%D1%97ni-zhar-pticya/> (Дата звернення: 20.04.2025).
3. Жайворонок Віталій. Знаки української етнокультури: словник-довідник; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
4. Корній Д. Пригоди Змія Багатоголового. Діти Сонцівни й молодильні яблука. Харків: Віват, 2023. 240 с.
5. Кудлай Святослав. Мълваръ, Malfare та Мольфар. 2022. URL: <http://prosvit.in.ua/history/m-lvar-malfare-ta-molfar.html>
6. Таран Я. В. Образ дракона в міфологічному просторі східних слов'ян. *Marіsterіum*. Вип. 26. Культурологія. Київ, 2007. С. 66–73. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/c3f71ae6-53d6-4a5e-86ab-1a4257263739> (Дата звернення: 30.04.2025).
7. Тиховська О. Психоаналітичний аспект образу змія/змії у міфології Закарпаття. *Збірник тез VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «На шляху до синтезу філософії, науки та релігії»*. Львів: СПОЛОМ, 2017. С. 52–55.